

ХЪРБЪРТ ГОЛДСТОУН ВИРТУОЗ

Превод от английски: А. Е., 1977

chitanka.info

— Сър?

Маестрото продължава да свири, без да вдига поглед от клавишите.

— Да, Роло.

— Сър, чудех се, дали бихте ми обяснили устройството на този апарат?

Маестрото престава да свири. Слабото му тяло се отпусна върху табуретката.

— Апарат?! — Той се обърна и се усмихна. — Пианото ли имаш предвид, Роло?

— Тази машина, която генерира променливи звуци. Бих желал да получа някаква информация за нея.

Маестрото запали цигара.

— Едва ли бих нарекъл пианото машина — засмя се той, — макар че от техническа гледна точка, вероятно си прав. То действително е машина, проектирана да създава звуци с различна височина и сила.

— Разбрах това донякъде — отговори Роло. — Покрити с филц чукчета удрят жици с различна дебелина и напрегнатост. Чукчетата се задействуват ръчно, чрез лостове, разположени върху хоризонтален пулт.

— Твърде студеничко описание на едно от най-благородните човешки творения — забеляза Маестрото. — Ти превърна Моцарт и Шопен в обикновени лабораторни техници.

— Моцарт и Шопен? — Двете зрителни лещи върху гладката дуралуминиева глава на работа блестяха студено и безизразно. — Тези термини не са включени в моята памет.

— Моцарт и Шопен не са за вакуумни тръби, бушони и жички.

— Не ви разбирам — избоботи Роло.

— Те са от хората, които композират, т.е. проектират последователност от тонове. Тези звуци с фиксирана височина и сила се генерират от специални машини, наречени инструменти. С инструменти може да се свири, т.е. оперира индивидуално или на групи, които наричаме оркестри. Тогава свързаните звуци хармонират. Това означава, че между тях съществува математическа зависимост, в резултат на което...

Маестрото се хвана за главата.

— Не съм дори и предполагал — тихо се засмя той, — че някой ден ще ми се наложи да обяснявам музика на робот.

— Музика?

— Да, Роло. Звуците, генерирани от тези машини, ние наричаме музика.

— Какво е предназначението на музиката, сър?

— Предназначението?!

Маестрото смачка цигарата в пепелника.

— Слушай, Роло.

Разнесоха се началните тактове на „Лунна светлина“. Тихи и нежни.

— Клод Дебюси — каза маестрото. — Един от механиците. Той е проектирал тази последователност от звуци. Как я намираш?

— Звуците са добре формирани. За разлика от някои други, не дразнят слуха ми.

Маестрото отново се засмя.

— Роло, ти си чудесен критик!

— Следователно — продължи роботът, — предназначението на музиката е да създава удоволствие на хората.

— Точно така — отговори Маестрото.

— А тези листове, които поставяте пред себе си на пианото, са програмите, които показват кои звуци трябва да се възпроизвеждат и в какъв ред.

— Точно така.

— Тогава всяка точка индикира определен звук.

— Абсолютно правилно, метални приятелю.

Роло се втренчи никъде пред себе си.

— Сър, прегледах своята памет и не намерих никакви инструкции, които ми забраняват да изпълнявам тези програми. Моля ви, заложете в паметта ми корелационната връзка между точките и лостовете на пулта.

* * *

Когато Маестрото заспа, лека усмивка играеше на устните му. Някъде в просъница до него достигаха плахи, неуверени звуци.

Постепенно се пренесе в някакъв полусвят, където действителността приличаше на сън, а сънищата бяха реални. Странни звуци! Музиката го плискаше от всички страни. Маестроото скочи. Отхвърли завивките. Приседна до ръба на леглото и се заслуша.

Роло седеше зад пианото неподвижен, превзет, необикновен. Двете леци се фокусираха накъде в тъмното. Масивните крака работеха с педалите, ръцете ловко се движеха, като някакви живи същества, съвършено различни от тялото на машината. Стативът беше празен. Партиурата на Бетховеновата „Апасионата“ лежеше близо до столчето. Роло я свиреше.

Маестроото не съзнаваше, че плаче, когато Роло свърши. Роботът се обърна и го погледна.

— Доставиха ли ви удоволствие тези звуци?

Маестроото почувствува, че гърлото му се стяга. Взе партиурата. Пръстите му трепереха.

— Нима! — промълви с мъка той. — Вече?!

— Приложих принципите, с които ме запознахте, към тези програми — обясни роботът. — Не беше трудно.

Маестроото се опита да каже нещо, но преглътна и само повтори:

— Не беше трудно...?

Старият мъж се отпусна бавно върху стола, мълчаливо втренчен в робота, като че ли го виждаше за първи път. Постави пръсти върху клавишите — някак странно чужди сега.

— Музика! — въздъхна той. — Само в душата си мога да я чуя такава!

* * *

Сутринта влезе оживен в студиото. Роло чистеше килима с прахосмукачка. Маестроото предпочиташе килими пред новите самопочистващи се пластмаси, които му се струваха някак прекалено светски. Всъщност, цялата му къща беше един оазис на анахронизми в хаоса на съвременната антисептична промишленост.

— Е, готов ли си за работа, Роло? Имам грандиозни планове за теб.

Роло не отговори.

— Поканил съм диригенти, концертиращи пианисти, моя импресарио. Всички светила на музиката.

Роло изключи прахосмукачката, но остана безмълвен.

— Ще свириш за тях тук, още днес след обяд — без да си поема дъх продължаваше Маестрото. — Мисля отново „Апасионатата“. Да! Искам да видя лицата им. След това ще устроим рецитал, за да те представим на публиката и критиците, после гала-концерт с някой от най-големите оркестри. Ще се излъчи по телевизията в целия свят. Само помисли, Роло, Най-големият виртуоз-пианист на всички времена... робот. Чувствувам се като изследовател на границата на нов свят.

Той трескаво се разхождаше напред-назад.

— След това записи, разбира се. Целият ми репертоар, Роло, и още. Още толкова много.

— Сър?

Лицето на Маестрото светна.

— Заложените в мен инструкции ми дават право да отказвам действия, които считам вредни за своя собственик. А снощи вие плакахте.

Маестрото сграбчи огромни ръка на работа.

— Ти нищо не разбираш, Роло. Та, това беше само за момент.

— Извинете, сър, но трябва да откажа. Няма да се приближа повече до пианото.

Маестрото го гледаше втренчено — невярващ, молец.

— Роло, ти нямаш право! Светът трябва да те чуе.

— Сър — лещите гледаха почти ласкаво. — Разбрах също, че това... музиката не е за работи. Та е за хора. За мен тя е лесна. Да. А музиката не може да бъде лесна.

Публикувано във вестник „Технически авангард“, брой 144/1977

г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.